

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

IX

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

15-16 квітня 2021 року

Матеріали

Наталія Коляда,

канд. психол. наук

старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій
Сумського державного університету

Анастасія Клименко,

студентка Сумського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ СТИЛІВ МИСЛЕННЯ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ З РІЗНИМИ ПРОФЕСІЙНИМИ СХИЛЬНОСТЯМИ

Актуальність теми. На сьогодні аналіз літературних джерел свідчить про недостатню кількість досліджень особливостей стилів мислення осіб юнацького віку з різними професійними схильностями. З одного боку, все частіше зустрічаються описи цього феномена представниками різних професій в області психології, соціології, також він є вагомим у сфері профорієнтації. З іншого боку, сучасні автори не йдуть далі описів, які свідчать лише про те, що існують певні стилі мислення. Майже відсутні експериментальні дослідження особливостей залежності професійних схильностей від певних стилів мислення. Тому, особливості стилів мислення осіб юнацького віку із різними професійними схильностями являється одним із найменш вивчених явищ в психології.

Мета – дослідити особливості стилів мислення осіб юнацького віку з різними професійними схильностями.

Завдання дослідження: визначити теоретичні засади особливостей стилів мислення осіб юнацького віку та різних професійних схильностей.

Основні результати та висновки дослідження, їх цінність. Насамперед слід зазначити, що мислення – це когнітивний процес під час якого аналізуються ідеї, уявлення, образи чи інші елементи. До цього процесу також входить уявлення, запам'ятовування, мрійливість, формування концепцій [1].

У своїй роботі Роберт Дж. Штернберг [2] зазначає, що існує 4 форми мислення:

- **монархічна** характерна для цілеспрямованих осіб, які акцентують свою увагу на ситуаціях, доки вони не будуть повністю завершені;
- **ієрархічна** притаманна людям, які схильні до вибудовування певної ієрархії цілей/занять не зосереджуючись на одній. Розставивши пріоритети, вони можуть займатися декількома справами водночас в певний відрізок часу; швидко пристосуються до складної ситуації, де варто послідовно все розподілити та діяти за планом, виконуючи задачі;
- **олігархічна** визначається у осіб, які мають схильність до ситуацій, де варто одночасно акцентувати та працювати зі справами, які за вагомістю ідентичні, тобто вони будуть почуватися комфортно, коли не треба розставляти пріоритети під час виконання справ з однаковою складністю;
- **анархічна** форма властива особам, де є велика різноманітність підходів та шляхів вирішення проблеми, адже вони здатні генерувати яскраві ідеї. Це безсистемні люди, які працюють за принципом «почну, а там розберемося», адже чіткого плану роботи у них точно не існує.

О. К. Тихомиров у свою чергу виділяє лише 3 види мислення: наочно-дійове, наочно-образне та вербально-логічне [3]. Так, на думку науковця, особа з *наочно-дійовим стилем мислення* вирішує проблеми шляхом реальної, фізичної модифікації ситуації, випробування властивостей об'єкта. Тобто будь-яка задача вирішується шляхом наочного опрацювання отриманої інформації з використанням практичних дій. Людина з *наочно-образним типом мислення* уявляє ситуацію із застосуванням того чи іншого предмета, з яким зіткнулася. За його допомогою повністю відтворюються характеристики предмета. Особливість цього виду мислення – знаходження незвичайних поєднань предметів та їх властивостей. *Вербально-логічне* здійснюється за допомогою мовних засобів, складає різноманітні види дедуктивних та індуктивних умовиводів, способи їхнього доведення, шляхи їхнього використання для вирішення нових проблем.

Цікавим є той факт, що Харрісон А.Ф та Бремсон Р.М виділяють 5 стилів мислення [4]. Згідно класифікації, яку подають науковці, існує *синтетичний*

стиль мислення, що визначається здатністю генерувати нові ідеї шляхом поєднання непоєднаних речей; *ідеалістичний*, де переважає асоціативне мислення, немає вибудовування чіткого плану та суворого підрахунку, але важливе значення має встановлення цілей і мети; *прагматичний*, коли спрацьовує всебічне врахування можливостей, правильних чи неправильних ідей, стратегій та різноманітних тактик задля досягнення мети; *аналітичний*, де основна стратегія – пошук педантичного, раціонального, найоптимальнішого шляху до вирішення проблем, знання та компетентність в усіх сферах, планування кожного кроку, намагання зробити все заради перемоги; *реалістичний стиль* мислення характеризується безпомилковим стабільним веденням справ із повною впевненістю в собі, оцінкою того, до чого можна доторкнутися, довгим та детальним аналізом із конкретним результатом.

Аналізуючи класифікації різних стилів мислення, варто визначити соціальну спрямованість особистості, як фактор успішного становлення у майбутній професійній діяльності. Так, Е. А. Климовим була запропонована така класифікація професійних схильностей, де фігурує людина та 5 різних сфер [5]:

- **«людина-природа».** Це люди, які схильні до природи, до турботи за тваринами та рослинами; найчастіше вони досить м'які, турботливі, люблячі, терплячі, але достатньо витривалі. Їм підходять такі професії, як ветеринар, агроном, геолог, еколог, зоотехнік;

- **«людина-техніка».** Це особи, які мають схильність до технічних виробництв, обслуговування різноманітних механічних машин, їхнього проектування; пов'язані із наступними професіями: водій, електрик, інженер, сантехнік, де все залежить від точності вимірювання, педантичної уваги до дрібниць, але і творчих ідей та здібностей;

- **«людина-людина».** Головним об'єктом, на який націлені професії із цієї сфери, є людина. Сюди відносяться: лікарі, вчителі, юристи, поліцейські. Особа, яка може працювати за даним напрямком, має бути готовою до відповідальності за життя інших, повинна контролювати свої емоції та

усвідомлювати важливість своєї роботи і найголовніше – володіти навичками комунікації;

- **«людина-знак».** Особи даного типу схильностей мають високі інтелектуальні здібності та вміють подавати реальні явища шляхом оформлення їх на папері у вигляді тексту, знаків, цифр, формул на папері чи екрані монітора. Можуть працювати економістами, бухгалтерами, програмістами, нотаріусами;

- **«людина-художній образ».** Це люди, які мають творчі здібності у сфері літератури, музики, художнього мистецтва, кінематографу, беруть на себе відповідальність за створення витворів мистецтва. Вони зазвичай талановиті, трудолюбиві, наполегливі, мають , творчі здібності, неординарне мислення. А отже це такі професії як: художники, письменники, актори, композитори.

На думку А. С. Шафранова, існує 3 типи професій за схильностями осіб [5]:

1. Професії найвищого типу за необхідністю понаднормової роботи над предметом і над собою. До цієї групи спочатку були віднесені професії, пов'язані з мистецтвом і освітою, але нині тут фігурують лікарі, інженери, профспілкові працівники.

2. Професії середнього (ремісничого) типу характеризують роботу тільки над предметом. Сюди можна віднести повара, слюсаря, перукаря.

3. Професії нижчого типу, де не приділяється ніяка увага практичним здібностям і відсутній акцент на предметі роботи і на власних уміннях.

Отже, аналіз наукових літературних джерел свідчить про те, що вивчення різноманітних стилів мислення у контексті професійних схильностей має велике значення під час вибору майбутньої професійної діяльності, є передумовою успішного навчання і набуття необхідних фахових компетентностей.

Список використаних джерел:

1. APA Dictionary of Psychology. Thinking. American psychological association. URL: <https://dictionary.apa.org/thinking> (date of access: 28.03.2021).

2. Sternberg R. J. Theory of Mental Self-Government: Thinking Styles. Robert J. Sternberg. URL: <http://www.robertjsternberg.com/thinking-styles> (date of access: 28.03.2021).

3. Глозман Ж. М. Нейропсихологический подход к развитию мышления в детском возрасте. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/neypsihologicheskij-podhod-k-razvitiyu-myshleniya-v-detskom-vozraste/viewer>.

4. Technique of thinking style evaluating. International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE). URL: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5295680> (date of access: 28.03.2021).

5. Психологический подход к анализу профессиональной деятельности инженера-электрика. Научная электронная библиотека Монографии, изданные в издательстве Российской Академии Естествознания. URL: <https://www.monographies.ru/ru/book/section?id=294> (дата звернення: 28.03.2021).

Наталія Теслик,

канд. психол. наук

старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій
Сумського державного університету

Дарина Громико,

студентка Сумського державного університету

ФЕНОМЕН ПРИВАБЛИВОСТІ У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Актуальність теми. Типову психологічну особливість соціальної взаємодії влучно описує народна мудрість «Зустрічають по одягу, проводжають по розуму». В метафоричній формі це демонструє висновки безлічі досліджень щодо важливості привабливості у встановленні міжособистісних відносин і, як з цього випливає, ймовірність безлічі позитивних результатів, будь-то кар'єрний успіх або романтичний. Це, безумовно, не панацея і не єдина змінна, але та, яка дійсно дозволяє створити так зване сприятливе перше враження. Однак, сучасність диктує нові правила, являючи світу нову арену, відмінну від «живої реальності» і базується на віртуальному просторі: сайти, соціальні мережі, додатки для знайомств, онлайн ігри, відеохостинги – все це неминуче впливає на наше життя і, безумовно, способи оцінки та комунікації. І, як результат – на наш успіх, адже зараз соціальний профіль як структури, так і приватної особи –